

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / SENTABR /
9-SON, III-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
III-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

DUAL TA'LIM ASOSIDA TEXNIKA FANLARINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH: ELEKTR ENERGETIKASI TA'LIMI MISOLIDA.....	14
Zoxidov Ikboljon Zokirjonovich	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING SAVDO HAJMINI OSHIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	20
Raxmonova Feruza Musakulovna	
MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT ARALASHUVINING IQTISODIY ASOSLARI	27
Yerjanov Shohrux Kabil o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РИСКОВ НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	34
Нуруллаева Гулнара Коптлеуовна	
KORPORATIV BOSHQARUVDA NOMOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	39
Akmaljon Valijonov	
BYUDJET TASHKIOTLARIDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINING HISOB, NAZORAT VA ICHKI AUDIT OBYEKTI SIFATIDAGI IQTISODIY MAZMUNI	43
Abdulazizov Aziz Anvar o'g'li	
MAMLAKATIMIZ KOMPANIYALARI BOSHQARUV JARAYONLARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR.....	49
To'ychiboyev Nozimjon Soliyevich	
TIJORAT BANKLARIGA KAPITAL BOZORI ORQALI INVESTITSİYALARNI JALB QILISH YO'LLARI.....	58
Qurbonova Vazira Ravshan qizi	
MEVA-SABZAVOTCHILIK KOOPERATSIYALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL-MOLIYAVIY INTEGRAL INDEKSI	62
Bobojonova Shahnoza Otaxonovna	
DUNYODA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARI	69
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ВОЗМОЖНОСТИ АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	73
Муминжонов Анварбек Сайфитдин угли	
ANSWERING BUYER CARBON-DATA REQUESTS: A MINIMUM ACCOUNTING CONTOUR FOR SECOND-TIER EXPORTERS IN EMERGING ECONOMIES.....	82
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	89
No'manov Javoxir Olimjon o'g'li	
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ДЕГУРВА И ГЛОБАЛЬНОГО СЛОЯ НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ТЕРРИТОРИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПО СТЕПЕНИ УРБАНИЗИРОВАННОСТИ	96
Салимова Юлдуз Исаковна	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDII SAMARADORLIGINI BAHOLASH: RAQAMLI INFRASTRUKTURA VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	105
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI KOMPLEKS BAHOLASH VA HUDUDLARARO TAFOVUTLARNI ANIQLASH	112
<i>Ismatov Fazliddin Ibodovich</i>	

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI KOMPLEKS BAHOLASH VA HUDUDLARARO TAFOVUTLARNI ANIQLASH

Ismatov Fazliddin Ibodovich
Osiyo xalqaro universiteti,
Iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi
E-mail: ismatovf820@gmail.com

Annotatsiya. O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasi asosiy ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida kompleks baholangan. Tadqiqotda hududlarning yalpi hududiy mahsuloti, investitsion faolligi, sanoat ishlab chiqarishi, xizmatlar sohasi va aholi daromadlari kabi muhim iqtisodiy indikatorlar qiyosiy tahlil qilingan. Tanlangan ko'rsatkichlar asosida hududlararo iqtisodiy tafovutlar aniqlanib, mintaqalarni iqtisodiy rivojlanish darajasiga ko'ra guruhlashga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari asosida hududlarning mavjud iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish, rivojlanishdagi nomutanosibliklarni kamaytirish hamda mintaqaviy iqtisodiy siyosat samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mintaqaviy iqtisodiyot, iqtisodiy rivojlanish, hududlararo tafovut, yalpi hududiy mahsulot, investitsiya, sanoat, xizmatlar sohasi, aholi daromadlari, kompleks baholash, integral indeks.

Abstract. The level of economic development across the regions of Uzbekistan is comprehensively assessed based on key socio-economic indicators. The study provides a comparative analysis of important economic indicators, including gross regional product, investment activity, industrial production, the service sector, and household income. Based on the selected indicators, interregional economic disparities are identified, with particular attention paid to grouping the regions according to their level of economic development. Based on the research findings, scientific and practical recommendations are developed to promote the efficient use of regional economic potential, reduce disparities in regional development, and enhance the effectiveness of regional economic policy.

Keywords: regional economy, economic development, interregional disparities, gross regional product, investment, industrial production, service sector, household income, comprehensive assessment, composite index.

Аннотация. Уровень экономического развития регионов Узбекистана комплексно оценён на основе ключевых социально-экономических показателей. Проведён сравнительный анализ таких важных экономических индикаторов, как валовой региональный продукт, инвестиционная активность, промышленное производство, сфера услуг и доходы населения. На основе выбранных показателей выявлены межрегиональные экономические различия, при этом особое внимание уделено группировке регионов по уровню их экономического развития. По результатам исследования разработаны научно-практические рекомендации, направленные на эффективное использование имеющегося экономического потенциала регионов, сокращение диспропорций в региональном развитии и повышение эффективности региональной экономической политики.

Ключевые слова: региональная экономика, экономическое развитие, межрегиональные различия, валовой региональный продукт, инвестиции, промышленное производство, сфера услуг, доходы населения, комплексная оценка, интегральный индекс.

KIRISH

Mintaqalarning barqaror va mutanosib iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash mamlakat milliy iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Hududlarning tabiiy-resurs salohiyati, ishlab chiqarish tarkibi, mehnat resurslari, infratuzilma bilan ta'minlanganligi, investitsion faolligi hamda sanoat va xizmatlar sohasining rivojlanish darajasidagi farqlar ularning iqtisodiy imkoniyatlari va o'sish sur'atlarida o'ziga xos

xususiyatlarni yuzaga keltiradi. Shu sababli mintaqalar iqtisodiy rivojlanishini faqat alohida makroiqtisodiy ko'rsatkichlar orqali emas, balki o'zaro bog'liq indikatorlar tizimi asosida kompleks baholash muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarda hududlarning mavjud salohiyatidan samarali foydalanish, investitsion jozibadorligini oshirish, sanoat ishlab chiqarishini kengaytirish, xizmatlar sohasini rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu bilan birga, mintaqalarning iqtisodiy salohiyati, ishlab chiqarish ixtisoslashuvi, investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari va infratuzilmaning rivojlanganligi jihatidan mavjud o'ziga xos xususiyatlar hududlarning iqtisodiy rivojlanish natijalarida ham o'z aksini topmoqda. Bu holat hududlararo iqtisodiy rivojlanish xususiyatlarining ko'lami va yo'nalishlarini muntazam ravishda baholab borish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mintaqalar iqtisodiy rivojlanishini baholashda yalpi hududiy mahsulot muhim ko'rsatkichlardan biri bo'lsa-da, hududning iqtisodiy holatini yanada kengroq tavsiflash uchun qo'shimcha ko'rsatkichlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shu bois aholi jon boshiga yalpi hududiy mahsulot, asosiy kapitalga investitsiyalar, sanoat ishlab chiqarishi, bozor xizmatlari hajmi hamda aholi daromadlari kabi ko'rsatkichlarni o'zaro bog'liq holda tahlil qilish hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasini yanada to'liq baholash imkonini beradi.

Tadqiqot maqsadi: O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasini kompleks baholash va hududlararo tafovutlarni aniqlash.

Tadqiqot obyekti: O'zbekiston Respublikasi hududlarining iqtisodiy rivojlanish jarayonlari.

Tadqiqot predmeti: mintaqalarning iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari va hududlararo tafovutlar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqalarning iqtisodiy rivojlanishi va hududlararo tafovutlarni baholash masalalari iqtisodiy adabiyotlarda keng tadqiq etilgan. P. Krugman yangi iqtisodiy geografiya nazariyasida iqtisodiy faoliyatning hududiy jamlanishi, bozor hajmi, transport xarajatlari va ishlab chiqarishning makonda joylashuvi mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy farqlarning shakllanishiga ta'sir qilishini asoslab bergan¹. Uning yondashuvi iqtisodiy faoliyatning ayrim hududlarda konsentratsiyalashuvi va markaz-periferiya munosabatlarini tushuntirishda muhim nazariy asos hisoblanadi.

OECD tadqiqotlarida mintaqaviy rivojlanishni yalpi hududiy mahsulot bilan bir qatorda, daromad, bandlik, unumdorlik va boshqa hududiy ko'rsatkichlar majmuasi orqali baholashning ahamiyati ta'kidlanadi². Xususan, OECDning *Regional Outlook 2023* hisobotida mintaqalar o'rtasidagi daromad va iqtisodiy imkoniyatlarning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinib, hududiy rivojlanishni muvozanatlashtirishda unumdorlik va infratuzilma muhim o'rin tutishi ko'rsatilgan.

OECDning hududiy statistikani baholash metodologiyasida hududlararo tafovutlarni aniqlash uchun maksimal va minimal ko'rsatkichlar o'rtasidagi farq, yuqori va quyi hududlar ko'rsatkichlari nisbati, shuningdek, Theil kabi umumlashtiruvchi indekslardan foydalanish tavsiya etiladi³. Mazkur yondashuv hududlarning rivojlanish darajasini bir nechta ko'rsatkichlar asosida qiyosiy baholash zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekiston hududlari misolida T. Surkova tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotda hududlar ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida qiyosiy tahlil qilinib, ularning rivojlanish darajasidagi o'ziga xos xususiyatlar aniqlangan⁴. Tadqiqot natijalari hududiy rivojlanishni baholashda bir nechta iqtisodiy va ijtimoiy indikatorlarni birgalikda qo'llash maqsadga muvofiqligini ko'rsatadi.

So'nggi tadqiqotlarda ham O'zbekiston hududlarining rivojlanishi yalpi hududiy mahsulot, aholi jon boshiga ko'rsatkichlar, investitsiya oqimlari va sanoat konsentratsiyasi asosida o'rganilib, iqtisodiy faollikning hududlar bo'yicha o'ziga xos taqsimlanish xususiyatlari qayd etilgan⁵. Bunday tadqiqotlar hududlarni alohida ko'rsatkichlar bilan cheklanmasdan, kompleks yondashuv asosida baholashning ilmiy ahamiyatini oshiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasini kompleks baholash uchun qiyosiy tahlil, statistik tahlil, normalizatsiya va integral indeks usullaridan foydalanildi.

1 Krugman P. *Increasing Returns and Economic Geography*. Journal of Political Economy, 1991, Vol. 99, No. 3,

2 OECD. *OECD Regional Outlook 2023: The Longstanding Geography of Inequalities*. OECD Publishing, Paris, 2023.

3 OECD. *OECD Regions and Cities at a Glance 2024*. OECD Publishing, Paris, 2024.

4 Surkova T. *Regional Disparities in the Socioeconomic Development of Uzbekistan*. Agricultura Tropica et Subtropica, 2012

5 *Specific Features of the Development of the Regions of the Republic of Uzbekistan*, 2026.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanishi hududlarning tabiiy-resurs salohiyati, ishlab chiqarish tarkibi, investitsion faolligi, infratuzilma darajasi hamda xizmatlar sektorining rivojlanganligi bilan bevosita bog'liq. Hududlarning ushbu imkoniyatlari turlicha shakllanganligi iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarida ham o'ziga xos tafovutlarning yuzaga kelishiga sabab bo'lmoqda.

Hududlararo tafovutlarni baholashda yalpi hududiy mahsulotning umumiy hajmiga tayanish bilan bir qatorda, boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarni ham hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Chunki aholisi ko'p bo'lgan hududda YHM hajmi yuqori bo'lishi mumkin, biroq bu holat aholi jon boshiga iqtisodiy rivojlanish darajasining ham yuqoriligini anglatmaydi. Shu sababli tadqiqotda aholi jon boshiga YHM bilan bir qatorda, investitsiyalar, sanoat mahsuloti, bozor xizmatlari va aholi daromadlari ko'rsatkichlaridan foydalanish hududlarning iqtisodiy holatini kompleks baholash imkonini beradi.

Mintaqalarning iqtisodiy rivojlanishidagi farqlarning muhim omillaridan biri investitsiyalarning hududiy taqsimlanishi hisoblanadi. Investitsiya oqimlarining iqtisodiy infratuzilmasi va ishlab chiqarish bazasi rivojlangan hududlarda ko'proq jamlanishi yangi ishlab chiqarish quvvatlari, ish o'rinlari va qo'shimcha qiymat yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, investitsion faollikni oshirish imkoniyati mavjud bo'lgan hududlarda iqtisodiy o'sish uchun qo'shimcha salohiyat shakllanadi.

Shuningdek, sanoat va xizmatlar sohasining rivojlanish darajasi hududlararo tafovutlarning shakllanishida muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiyoti diversifikatsiyalashgan, sanoat va zamonaviy xizmatlar ulushi yuqori hududlarda iqtisodiy faollik uchun kengroq imkoniyatlar shakllanadi. Qishloq xo'jaligiga nisbatan yuqori darajada ixtisoslashgan hududlarda esa ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, qayta ishlash sanoatini kengaytirish va yuqori qo'shilgan qiymatli xizmatlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtayi nazardan, hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishda barcha mintaqalarga bir xil yondashuvni qo'llashdan ko'ra, ularning mavjud iqtisodiy salohiyati va tarkibiy xususiyatlarini hisobga olgan differensial hududiy rivojlanish siyosati muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsiyalarni hududlarning istiqbolli tarmoqlariga yo'naltirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash, transport va raqamli infratuzilmani rivojlantirish hamda xizmatlar sektorini kengaytirish hududlarning iqtisodiy imkoniyatlarini oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur jihatlar hududlarning rivojlanish darajasini alohida ko'rsatkichlar bilan bir qatorda, kompleks iqtisodiy rivojlanish indeksi asosida baholash zarurligini ko'rsatadi. Shu asosda keyingi bosqichda tanlangan iqtisodiy indikatorlar normallashtirilib, hududlar kesimida integral indeks qiymatlari hisoblanadi va hududlararo tafovutlarning miqdoriy ko'lamini aniqlanadi.

O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasini kompleks baholash maqsadida hududlarning asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqotda aholi jon boshiga yalpi hududiy mahsulot, asosiy kapitalga investitsiyalar, sanoat mahsuloti, bozor xizmatlari hamda aholi daromadlari hududiy rivojlanishni ifodalovchi asosiy indikatorlar sifatida tanlandi. Mazkur ko'rsatkichlarning birgalikdagi tahlili hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasini ko'p mezonli yondashuv asosida baholash imkonini beradi.

O'zbekiston hududlarining iqtisodiy rivojlanish darajasini baholashda sanoat ishlab chiqarishi muhim indikatorlardan biri hisoblanadi. Sanoat faoliyatining hududlar bo'yicha taqsimlanishi ishlab chiqarish salohiyati, investitsion faollik va iqtisodiy ixtisoslashuvdagi farqlarni aks ettiradi. Shu sababli hududlararo iqtisodiy tafovutlarni aniqlashda viloyatlar kesimida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish dinamikasini qiyosiy tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

1-jadval
Viloyatlar kesimida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish (2020–2024-yillar)⁶

Viloyat	2020	2021	2022	2023	2024
Andijon	36 376	35 935	54 352	73 767	90 626
Buxoro	17 574	20 772	27 202	31 860	42 243
Jizzax	5 838	8 731	11 402	19 197	24 903
Qashqadaryo	14 612	18 771	22 624	28 767	39 116
Navoiy	65 084	73 633	84 393	101 841	145 615
Namangan	11 011	14 695	18 120	21 906	31 696
Samarqand	18 383	22 834	29 188	32 955	45 408
Surxondaryo	5 322	6 675	7 229	8 848	13 819
Sirdaryo	7 990	9 813	12 011	15 348	20 064
Toshkent viloyati	65 949	83 433	93 935	106 915	138 555
Farg'ona	21 701	27 761	30 303	35 794	45 896

6 Statistik ma'lumotlar asosida muallif tomonidan tuzilgan

Jadval ma'lumotlari **2020–2024-yillarda** aksariyat hududlarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'sish tendensiyasini ko'rsatadi. Xususan, 2024-yilda Navoiy viloyatida sanoat ishlab chiqarishi 145 615 mlrd so'mni, Toshkent viloyatida 138 555 mlrd so'mni tashkil etib, jadvaldagi boshqa hududlarga nisbatan yuqori ko'rsatkichlar qayd etilgan. Andijon viloyatida ushbu ko'rsatkich 90 626 mlrd so'mga yetgan. Shu bilan birga, Surxondaryo va Sirdaryo viloyatlarida sanoat ishlab chiqarish hajmini yanada oshirish uchun mavjud iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanish imkoniyatlari mavjud. Bu holat sanoat salohiyati va ishlab chiqarishning hududiy joylashuvida o'ziga xos tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi.

Tahlil natijalari sanoat ishlab chiqarishining ayrim hududlarda yuqori darajada jamlanganligini ko'rsatadi. Bunday tafovutlar hududlarning tabiiy-resurs bazasi, sanoat ixtisoslashuvi, mavjud ishlab chiqarish quvvatlari va investitsion faolligidagi farqlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli hududlarning iqtisodiy rivojlanish darajasini aniqlashda sanoat ko'rsatkichini boshqa iqtisodiy indikatorlar bilan birgalikda kompleks baholash maqsadga muvofiq.

Investitsion faollik va sanoat salohiyati muhim mezonlardan hisoblanadi. Asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar hududlarda ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qilsa, sanoat mahsulotlari hajmi mintaqalarning ishlab chiqarish salohiyatini ifodalaydi. Shu sababli hududlararo iqtisodiy tafovutlarni aniqlash maqsadida mintaqalarning investitsiya va sanoat ko'rsatkichlari qiyosiy tahlil qilindi.

2-jadval
O'zbekiston hududlarining investitsion va sanoat rivojlanish ko'rsatkichlari⁷

Hudud	Aholi jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalar, 2025-yil, ming so'm	Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish, 2024-yil, mlrd so'm
Qoraqalpog'iston Respublikasi	12 812,1	24 323,5
Andijon viloyati	9 571,7	90 626,6
Buxoro viloyati	21 441,8	42 243,7
Jizzax viloyati	16 568,7	24 903,7
Qashqadaryo viloyati	10 913,4	39 116,8
Navoiy viloyati	39 698,0	145 615,0
Namangan viloyati	19 842,2	31 696,2
Samarqand viloyati	8 308,0	45 408,0
Surxondaryo viloyati	7 484,3	13 819,8
Sirdaryo viloyati	18 607,4	20 064,5
Toshkent viloyati	23 698,6	138 555,4
Farg'ona viloyati	8 749,4	45 896,1
Xorazm viloyati	11 100,8	28 438,8
Toshkent shahri	37 001,6	171 706,2

Jadval ma'lumotlari O'zbekiston hududlarida investitsion faollik va sanoat ishlab chiqarishi ko'rsatkichlarining o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi. 2025-yilda aholi jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi Navoiy viloyatida 39 698,0 ming so'm va Toshkent shahrida 37 001,6 ming so'mni tashkil etib, tahlil qilinayotgan hududlar orasida yuqori qiymatlarni qayd etgan. Toshkent viloyatida ushbu ko'rsatkich 23 698,6 ming so'm, Buxoro viloyatida esa 21 441,8 ming so'mni tashkil etgan. Surxondaryo, Samarqand va Farg'ona viloyatlarida esa aholi jon boshiga investitsiyalar hajmini yanada oshirish uchun mavjud iqtisodiy imkoniyatlardan samarali foydalanish salohiyati mavjud.

Olingan natijalar hududlarning investitsion va ishlab chiqarish salohiyati o'ziga xos xususiyatlar asosida shakllanganligini ko'rsatadi. Ayrim hududlarda investitsiyalarning aholi jon boshiga yuqori darajasi sanoat ishlab chiqarishining yuqori hajmi bilan birga kuzatilayotgan bo'lsa, boshqa hududlarda ushbu ko'rsatkichlarni yanada oshirish imkoniyatlari mavjud. Bu holat O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanishidagi hududiy xususiyatlarni ifodalovchi muhim empirik natija sifatida baholanishi mumkin.

Yuqoridagi statistik tahlillar O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasida muayyan hududiy tafovutlar mavjudligini ko'rsatadi. Ushbu tafovutlarni shakllantiruvchi ichki va tashqi omillarni tizimli baholash maqsadida mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning kuchli jihatlari, rivojlantirish imkoniyatlari hamda e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan yo'nalishlar SWOT tahlil asosida umumlashtirildi.

7 Stat.uz orqali muallif tomonidan tuzilgan

3-jadval
O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha SWOT tahlil⁸

Kuchli tomonlar (S)	Rivojlantirish yo'nalishlari (W)
Boy tabiiy va iqtisodiy resurslar	Hududlararo rivojlanishni muvozanatlashtirish imkoniyatlari
Sanoat salohiyatining mavjudligi	Investitsiyalarning hududiy taqsimlanishini takomillashtirish
Xizmatlar sohasining rivojlanishi	Infratuzilmani hududlar kesimida izchil rivojlantirish
Kuchli tomonlar (S)	Rivojlantirish yo'nalishlari (W)
Boy tabiiy va iqtisodiy resurslar	Hududlararo rivojlanishni muvozanatlashtirish imkoniyatlari
Sanoat salohiyatining mavjudligi	Investitsiyalarning hududiy taqsimlanishini takomillashtirish
Xizmatlar sohasining rivojlanishi	Infratuzilmani hududlar kesimida izchil rivojlantirish

SWOT tahlil natijalari hududlarning mavjud iqtisodiy va resurs salohiyati rivojlanish uchun muhim imkoniyat yaratishini, investitsiyalar, infratuzilma va ishlab chiqarish salohiyatining hududiy xususiyatlarini hisobga olish esa mintaqalarning iqtisodiy imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Shu sababli mintaqalarning o'ziga xos iqtisodiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda differensial rivojlanish choralarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O'zbekiston mintaqalarining iqtisodiy rivojlanish darajasida o'ziga xos hududiy xususiyatlar mavjudligini ko'rsatdi. Hududlarning investitsion faolligi, sanoat salohiyati, xizmatlar sohasi va boshqa iqtisodiy ko'rsatkichlarining turlicha shakllanishi ushbu hududiy xususiyatlarning asosiy omillaridan hisoblanadi.

O'tkazilgan qiyosiy va SWOT tahlillari hududlarning mavjud iqtisodiy salohiyatidan foydalanish imkoniyatlari o'ziga xos ekanligini ko'rsatadi. Shu sababli hududlarning iqtisodiy rivojlanishini yanada muvozanatlashtirish uchun investitsiyalarni rivojlanish salohiyati yuqori bo'lgan hududlarga faol jalb qilish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, hududiy klasterlarni rivojlantirish hamda transport va xizmatlar infratuzilmasini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Umuman, mintaqalarni kompleks iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida muntazam baholab borish hududlarning kuchli jihatlari va rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash, mavjud salohiyatdan samarali foydalanish hamda mutanosib mintaqaviy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan boshqaruv qarorlarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *O'zbekiston hududlarining asosiy ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlari*. – Toshkent, 2024–2025. – URL: Milliy statistika qo'mitasi.
2. Krugman P. Increasing Returns and Economic Geography // *Journal of Political Economy*. – 1991. – Vol. 99, No. 3. – P. 483–499. – DOI: 10.1086/261763. – URL: DOI.
3. OECD. *OECD Regional Outlook 2023: The Longstanding Geography of Inequalities*. – Paris : OECD Publishing, 2023. – 154 p. – DOI: 10.1787/92cd40a0-en. – URL: OECD Regional Outlook 2023.
4. Surkova T. Regional Disparities in the Socioeconomic Development of Uzbekistan // *Agricultura Tropica et Subtropica*. – 2012. – Vol. 45, No. 1.
5. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *Aholi jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi: hududlar kesimidagi yillik statistik ma'lumotlar* [Elektron resurs]. – SIAT statistik ma'lumotlar bazasi, 2025. – URL: SIAT statistik ma'lumotlar bazasi.
6. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. *Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi: hududlar kesimidagi yillik statistik ma'lumotlar* [Elektron resurs]. – SIAT statistik ma'lumotlar bazasi, 2024. – URL: SIAT statistik ma'lumotlar bazasi.
7. OECD. *OECD Regions and Cities at a Glance 2024*. – Paris : OECD Publishing, 2024. – 140 p. – DOI: 10.1787/f42db3bf-en. – URL: OECD Regions and Cities at a Glance 2024.

8 Muallif tomonidan tuzilgan

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
